

Nr 279.

Av herr **Hage**, om *övägbringande av lastiftning syftande till ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen m. m.*

Vid 1924 års riksdag väcktes med anledning av den då framlagda propositionen med förslag till lag om samhällets barnavård en motion, nr 454:II, vari bland annat påyrkades, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, »huruvida, på vilket sätt och i vilken utsträckning ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen samt eventuellt även annan del av kommunernas verksamhet må kunna ske i samband med åstadkommande av en gemensam kommunal nämnd, förslagsvis benämnd socialnämnd».

Som motivering för en sådan åtgärd som den här ifrågasatta framhölls bland annat, att i samband med förslaget till lag om samhällets barnavård den tanken starkt trängt sig fram och diskuterats, att kommunernas barnavård, fattigvård och övriga sociala verksamhet borde organisatoriskt koncentreras.

I detta hänseende anfördes i motionen följande:

»En början till ett sådant sammanförande av nämnda verksamhet inneslutes givetvis i det nu föreliggande lagförslaget (om samhällets barnavård), men den diskussion, som i denna organisationsfråga uppkommit, syftar längre, nämligen till åstadkommande inom varje kommun av *en enda nämnd*, förslagsvis kallad *socialnämnd*, till vilken skulle kunna förläggas fattigvårdens, barnavårdens, allmänna folkpensioneringens och eventuellt även en del annan beslutaende och verkställande verksamhet inom kommunerna.

Genom tillkomsten av en dylik nämnd kunde man undvika åstadkommande av sådana undantagsbestämmelser, vilka nu skola gälla för mindre kommuner, för att dessa må kunna bli befriade från skyldigheten att t. ex. tillsätta barnavårdsnämnd. Skillnaden mellan en liten och en större kommun bleve blott den, att, under det att i den senare det nog bleve lämpligt uppdelade socialnämnden på sektioner för barnavård, fattigvård, folkpensionering m. m., så behövde antagligen ingen dylik uppdelning ske inom mindre kommuner. Samarbetet kunde då ordnas mellan de olika verksamhetsgrenarna inom de *mindre* kommunerna på det sätt, att alla ärenden, tillhörande de olika verksamhetsgrenarna, handlades i *samma* nämnd — socialnämnden —, varvid dock möjligen kunde ifrågasättas, att föredragandet av olika slag av ärenden

uppdelades efter någon plan, på vissa av nämndens medlemmar. Inom de större kommunerna kunde däremot samarbetet ordnas efter mönster från drätselkammarna i städerna, där uppdelning i avdelningar förekomma och vissa frågor avgöras inom respektive avdelningar, andra frågor hänskjutas till plenum i samfällad drätselkammare. Eventuellt kunde även tänkas ett samarbete genom en delegation, sammansatt från socialnämndens olika sektioner.

En fördel — visserligen av mindre betydelse — med åstadkommande av en dylik socialnämnd skulle även vara, att den på en del håll mindre omtyckta benämningen fattigvårdsnämnd komme bort och att åt namnet på det fungerande kommunala organet gavs en antydning och anvisning om den sociala anda, som bör ligga till grund för dess verksamhet.»

De motiv, som anfördes i nämnda motion för åstadkommande av en lagstiftning i ovan anförd riktning, torde fortfarande föreligga, och ha för övrigt även framförts inom Stockholms kommunalförvaltning i en framställning, utarbetad av borgarrådet Karlsson. Efter hand som den sociala lagstiftningen utvecklas — förslag till en dylik utveckling torde, som bekant, komma att framläggas såväl vid denna riksdag som vid den kommande — inställer sig allt mera behovet av att verkligt kvalificerade arbetskrafter kunna engageras i kommunerna för detta arbete. En lämplig utväg att erhålla dylika kvalificerade arbetskrafter är knappast att skapa flera mindre nämnder, vilka utan kontakt med varandra syssla var och en med sin särskilda verksamhet — i mindre kommuner torde för övrigt en sådan anordning vara olämplig med hänsyn till att socialt och kommunalt intresserade och verkligt kunniga personer kanske ej alltid stå att erhålla till det antal, som med ett dylikt system erfordras, varjämte ett dylikt system i en del fall kan leda till ökade kostnader för kommunen. Men systemet att förlägga även de sociala frågornas behandling till en kommunal nämnd, vars medlemmar valts endast med hänsyn till att de skulle komma att syssla med t. ex. fattigvårdsfrågor (fattigvårdsstyrelsen) eller skolfrågor (skol- och kyrkoråd) eller nykterhetsfrågor (nykterhetsnämnd) eller kommunala frågor i allmänhet (kommunalnämnd), torde ej heller vara så praktiskt, då man däremot torde kunna påstå, att det kan anföras synnerligen starka skäl för en anordning att koncentrera de sociala frågornas behandling i en kommun inom en gemensam nämnd, sammansatt med hänsyn till de olika sociala frågor, som där skola behandlas och arbetande på sådant sätt, att viss eller vissa medlemmar av nämnden föredraga eller särskilt utreda eller koncentrera sin verksamhet på en viss grupp av frågor, under det att ett organiskt samarbete mellan de olika sociala verksamhetsgrenarna äger rum, som förhindrar en sådan planlöshet vid de olika beslutens fattande, som brukar uttryckas med ordspråket, att »den högra handen ej vet vad den vänstra gör».

Från alla dessa utgångspunkter torde framskapandet av en institution av ovan nämnt slag inom kommunerna vara synnerligen väl motiverat. Härvidlag kan även förtjäna erinras därom, att nu förberedes en ny lag om lösdrivare,

vilken lag torde nödvändiggöra, att något organ får hand om en del uppgifter, som i det sammanhanget kunna tillkomma för kommunerna. Antagligen skulle såväl fattigvårdsstyrelse som nykterhetsnämnd kunna ifrågakomma i detta fall, eventuellt en delegation sammansatt från bägge dessa nämnder. Lämpligare torde dock vara, att den här ifrågasatta socialnämnden får detta uppdrag.

Ännu en omständighet motiverar, att riksdagen nu skriver i denna fråga, nämligen att en omredigering av kommunallagarna förberedes. Det torde kunna antagas, att det är nödvändigt införa vissa bestämmelser i kommunallagarna, om man går med på en anordning av ovan antytt slag, likaväl som vissa nu existerande lagar och förordningar berörande den sociala lagstiftningen även måste ändras. Helst bör naturligtvis en lagstiftning av denna art vara *obligatorisk*, men det kan naturligtvis även tänkas, att den kan läggas så, att *mindre* kommuner kunna undantagsvis ha rätt att själva bestämma, huruvida de skola tillsätta en socialnämnd eller ej, i vilket senare fall möjligheten torde föreligga att utforma bestämmelserna så, att kommun kan bestämma exempelvis att vissa redan existerande nämnder skola tillsammans utgöra eller arbeta efter de principer, som kunna bli gällande för socialnämnd.

Under återopande av denna motivering och då 1924 års riksdag icke ansåg sig kunna upptaga till behandling denna fråga, alldenstund den ej ansågs stå i direkt sammanhang med det framlagda förslaget till lag om samhällets barnavård, hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda huruvida, på vilket sätt och i vilken utsträckning en lagstiftning må kunna åstadkommas, syftande till ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen samt eventuellt även annan del av kommunernas verksamhet i samband med framskapande av en gemensam kommunal nämnd, förslagsvis benämnd socialnämnd.

Stockholm den 22 januari 1926.

Ernst Hage.
